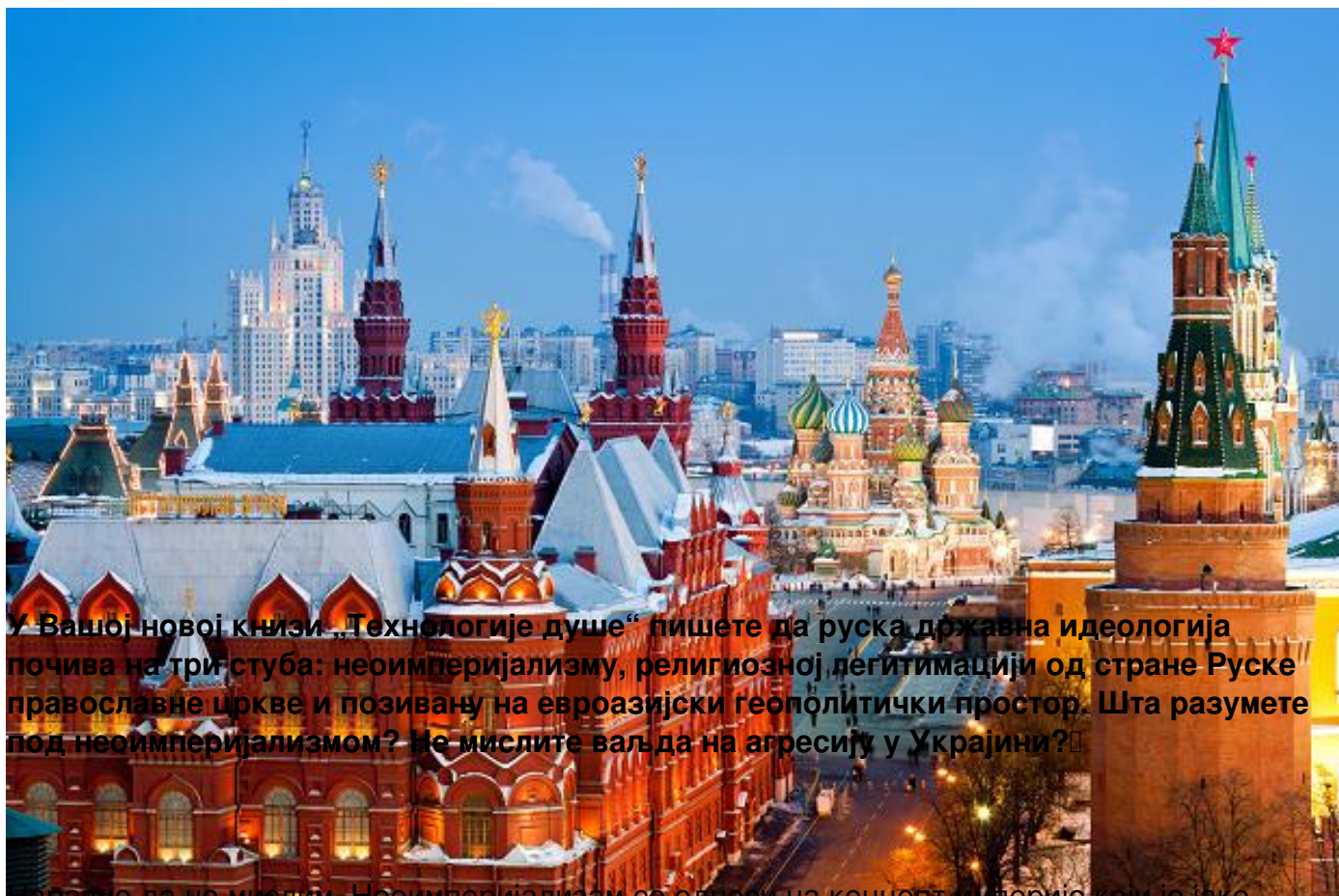

Колективна национална еуфорија која тресе Русију у последње две године може брзо поново да нестане, каже швајцарски слависта Улрих Шмид уз интервјуу за ДВ. Он је недавно објавио књигу о руском „неоимперијализму“.

У Вашој новој књизи „Технологије душе“ пишете да руска државна идеологија почива на три стуба: неоимперијализму, религиозној легитимацији од стране Руске православне цркве и позивању на евроазијски геополитички простор. Шта разумете под неоимперијализмом? Не мислите ваљда на агресију у Украјини? □

Наравно да не мислим. Неоимперијализам се односи на концепт империје који је јако присутан у савременој руској култури. У књизи покушавам да покажем да је тај концепт почетком овог века ојачао у конзервативним круговима да би онда био преузет од политичких технолога из Кремља који су га још ојачали. Многи представници данашње руске елите покушавају да потребу за бивствовањем руске државе у будућности објасне концептом империје. Рецимо цитирао сам директора једног тамошњег института за стратешке студије који је близак власти, који је објашњавао шта је бит постојања руске државе. Према његовом мишљењу, то не може бити само обезбеђивање благостања за грађане. Таква легитимација државе се може разумети ако су у питању Холандија или Естонија. Али не и код Русије која има своју империјалну историју.

Какву улогу при томе има руски национализам? Јер у Руској Федерацији живе различити народи. □

Руски национализам наравно игра улогу у образлагању потребе за империјом. Рекао бих да је ипак тренутно присутније геополитичко заснивање империје од оног које би било чисто руско националистичко. У званичној терминологији ове нове државне идеологије често се говори о Русији као непоновљивој цивилизацији чија је срж особена руска национална култура. То се чак види у званичним документима, рецимо у новој националној стратегији коју је председник Путин представио последњег дана прошле године. Ту култура игра значајну улогу. Она је данас део званичне националне безбедносне стратегије у Русији.

Да ли наслов Ваше књиге циља на Стаљина који је писце својевремено називао "инженерима људских душа"?

Драго ми је да ме питате за наслов књиге јер, јасно је, у наслову се крије концепт. Наслов не циља само на Стаљинов цитат већ и на Мишела Фукоа. Он је моћ дефинисао као нешто што не долази одозго, дакле од елита данашње руске културне делатности које одлучују о буџетима и токовима новца. Фуко је једном рекао да је моћ оно што долази одоздо. Погледајте управо писце из времена стаљинизма: они нису једноставно испуњавали наређења одозго, него су покушавали да се уживе у велики империјални пројекат који их је често фасцинирао. Било би превише једноставно описати ангажман писаца само као плод репресије. Верујем да се данас многим конзервативним писцима допада јачање руске државе. Не испуњавају они тек налоге Министарства културе, већ су сами убеђени да оно што пишу представља важну истину. Не можемо данас говорити о писцима као извршном особљу државе, већ су то људи који су се уживели у велики национални неоимперијални пројекат Русије.

Цитирате поједине стручњаке који Русију називају "постмодерном диктатуром".

Русија није диктатура у класичном смислу. Али можда јесте постмодерна диктатура која је успела да привуче огромну већину становништва на страну власти, чувених 86 одсто. Дакле диктатура уз пристанак подређених. Веома много људи сагласно је с ауторитарним курсом владе.

Списатељица и нобеловка Светлана Алексијевич говори о "колективном Путину". Јесте ли сагласни?

Путинов утицај је генерално прецењен. Не може се рећи да је Русија „колективни Путин“. У књизи покушавам да објасним патриотску еуфорију која је захватила Русију, поготово након анексије Крима. Не верујем да то патриотско одушевљење долази ниоткуда. Оно више представља нешто попут појачавања и радикализације патриотског расположења које можемо посматрати у Русији већ десет година уназад.

Пишете да руско друштво пати од губитка осећаја за реалност. Може ли то поново да се промени?

Пропаганда је у последње две године јака као у совјетска времена. Данас се у Русији не води само борба за утицај већ и борба за истине. Покушао сам да представим и контра-процесе који су покренути због губитка реалности и пропаганде. Верујем да ово патриотско одушевљење, које је јако ојачало пре две године, веома брзо може поново да нестане. У Русији постоји довољно развијена критичка култура.

*Швајцарски слависта и књижевни критичар Улрих Шмид, 1965, предаје о култури и друштвеном систему Русије на Универзитету у Сент Галену. Од 1993. пише за редакцију културе угледног Ноје цирхер цајтунга.

(Б92-Дојче веле)